

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОГО МОВЛЕННЯ**

Большакова О.Ю.

Незалежна Асоціація Телерадіомовників (НАМ)

LAW PROBLEMS OF DIGITAL BROADCASTING IMPLEMENTATION IN UKRAINE

Bolshakova O.Y.

Із визначенням кола телекомпаній-учасників впровадження цифрового мовлення та їх прав в цьому процесі безпосередньо пов'язана проблема обрання організаційно-правової форми їх спільної діяльності, відповідно до якої мають будуватися відносини між ними та із третіми особами.

Власне необхідність самої спільної діяльності випливає із значного розміру первинних вкладень на створення інфраструктури цифрового телебачення та економічною кризою, яка співпала із моментом, коли необхідно здійснювати ці вкладення. Ці обставини є спільними для загальнонаціонального, і для регіонального мовлення (і для місцевого – в тому випадку, коли є більше одного місцевого телеканалу). Навіть ті потужні загальнонаціональні телекомпанії, які ще рік тому публічно заявляли про зацікавленість у розбудові власними силами та за власний кошт принаймні одного загальнонаціонального мультиплексу і про готовність її розпочати в будь-який момент (це такі телекомпанії, як «Інтер», «М-1» тощо) на сьогодні таку зацікавленість втратили і не брали участі у квазі-конкурсі на ліцензії провайдерів загальнонаціональних мультиплексів. Пропозиції щодо їх технічної розробки до Національної ради подали лише дві телекомпанії ЗАТ «Міжнародний Медіа Центр – СТБ» та ТОВ «ЕРА ПРОДАКШН».

Таким чином очевидно є потреба в об'єднанні коштів телекомпаній та їх спільних діях, спрямованих на впровадження цифрових технологій.

Комплекс дій щодо розбудови інфраструктури загальнонаціонального мультиплексу передбачає здійснення такої кількості складних та різнопланових господарських операцій, яка вимагає чіткої організації та стабільності централізованого управління ними. Крім того, така спільна діяльність вочевидь розрахована на тривалий проміжок часу. Тому, на наш погляд, господарський договір про спільну діяльність без створення юридичної особи не здатний забезпечити зрозумілі, прозорі та стабільні взаємовідносини учасників спільної діяльності із впровадження цифрового телебачення між собою та з третіми особами.

Оскільки всі телекомпанії відповідно до Закону України «Про телебачення і радіомовлення» є підприємствами, можливі наступні варіанти організації спільної діяльності із створенням юридичної особи:

1) створення господарського товариства або господарського об'єднання підприємств з метою отримання прибутку, наприклад, акціонерного товариства або концерну;

2) створення непідприємницького товариства або неприбуткового господарського об'єднання підприємств, наприклад, у формі консорціуму за типом «картелі із спільних закупівель робіт та послуг»;

3) створення фінансово-промислової групи.

У таблиці 1 наведено основні характеристики кожної із цих організаційно-правових форм.

Таблиця 1. Характеристики організаційно-правових форм спільної діяльності із розбудови та експлуатації загальнонаціонального мультиплексу

Організаційно-правова форма	Господарське товариство або об'єднання підприємств <u>(на прикладі акціонерного товариства)</u>	Непідприємницьке товариство або об'єднання підприємств <u>(на прикладі консорціуму)</u>	Промислово-фінансова група
Сутність організаційно-правової форми	Юридична особа, статутний (складений) капітал якої поділений на визначену кількість акцій, і яка здійснює підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками.	Тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети (реалізації цільових програм, науково-технічних, будівельних проектів тощо).	Об'єднання, яке створюється за рішенням Кабінету Міністрів України на певний строк з метою реалізації державних програм розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурної перебудови економіки України...
Мета діяльності	Отримання прибутку від надання населенню телекомунікаційних послуг та послуг платного телебачення	Спільне обрання за тендером оператора телекомунікацій та контроль за його діяльністю	Реалізація державної програми впровадження цифрового мовлення в Україні
Строк діяльності	Безстроково	Тимчасово – протягом здійснення ефірного мовлення у відповідному цифровому стандарті	Тимчасово – у строки, визначені у державній програмі
Засновники	Виключно телекомпанії або телекомпанії та оператори телекомунікацій	Телекомпанії	Кабінет Міністрів України
Джерела фінансування	Власні кошти (статутний капітал), залучені кошти (інвестиції), прибуток	На організаційні витрати: власні кошти (статутний капітал); На створення інфраструктури: кошти оператора телекомунікацій (імовірно – на основі фінансового лізингу); На оплату послуг оператора телекомунікацій: власні кошти засновників (можлива оплата не через консорціум)	Кошти Державного бюджету України та інші джерела фінансування, визначені у державній програмі
Розподіл витрат та доходів, участь в управлінні	Залежно від внеску до статутного капіталу	Залежно від частки у частотному ресурсі мультиплексу	Відповідно до Державного бюджету України, державної програми та рішення Кабінету Міністрів України

На наш погляд, цілям розбудови та експлуатації загальнонаціонального мультиплексу найбільше відповідає другий із наведених варіантів, тобто створення неприбуткового консорціуму за участю виключно телерадіоорганізацій, які мають ліцензію на мовлення в ресурсі відповідного мультиплексу. Перевагами такого варіанту є наступні обставини:

1) всі телерадіоорганізації знаходяться у рівному (за умови рівного поділу частотного ресурсу мультиплексу між телекомпаніями-користувачами) або приблизно рівному (у разі його поділу у залежності від програмної концепції мовлення) становищі;

2) мета діяльності є спільною для всіх засновників (учасників діяльності), між ними відсутній жорсткий внутрішній конфлікт інтересів, який є природним між мовниками та операторами телекомунікацій;

3) джерела фінансування діяльності є прозорими та мають економну структуру (найбільші фінансові потоки із оплати телекомунікаційних послуг спрямовані безпосередньо між телекомпаніями та операторами телекомунікацій);

4) якість телекомунікаційних послуг забезпечується за рахунок тендерного відбору виконавця (виконавців) та постійного професійного контролю за його діяльністю з боку працівників консорціуму.

Відомим є і зарубіжний досвід роботи подібного, але не аналогічного консорціуму, в Нідерландах. На жаль, на наш погляд, цей досвід є неприйнятним для впровадження в Україні, оскільки нормативними актами, що регулюють впровадження цифрового мовлення та статутними документами самого консорціуму не було передбачено достатньо дієвих антимонопольних механізмів. Хоча ними і передбачалось, що не повинна припускатися концентрація статутного капіталу понад 30% у одного власника, втім ця вимога пізніше була скасована. Це призвело до виникнення абсолютного монополісту у сфері телекомунікацій цифрового мовлення – компанії «DIGITALE». Можливо такий підхід є прийнятним для Нідерландів, але з огляду на те, що демократія в Україні навряд чи є настільки ж усталеною та беручи до уваги важливу роль телебачення як джерела інформації в нашій країні, слід передбачити більш жорсткі антимонопольні обмеження.

Зокрема, у разі втрати телекомпанією ліцензії на мовлення в ресурсі відповідного мультиплексу, її частка у статутному капіталі консорціуму має підлягати примусовому продажу новому власнику ліцензії на мовлення за ринковою вартістю. Такі заходи є виправданими щодо неприбуткового об'єднання підприємств, метою якого є спільна закупівля, проте їх неможливо запровадити щодо підприємства (господарського товариства) або об'єднання підприємств, метою якого є отримання прибутку, де частка у статутному капіталі та у прибутках залежить від розміру внеску у спільну діяльність (грошового або іншого). Що ж до фінансово-промислової групи, то у разі бюджетного фінансування впровадження цифрового мовлення, її власником (засновником) має виступати держава, яка передасть ці функції відповідним структурам виконавчої влади. В такому разі можна передбачити створення чергового державного підприємства - монополіста.

Щодо джерел фінансування, то найбільш перспективним здається залучення коштів широкого кола інвесторів на побудову додаткових антенно-щоглових споруд та закупівлю обладнання. Ці інвестиції можуть бути залучені за умови обрання будь-якої організаційно-правової форми. Втім, підприємство чи прибуткове об'єднання підприємств мають залучати інвестиції під гарантії власного статутного капіталу – або шляхом продажу часток у капіталі або шляхом отримання кредитів, які у разі неможливості повернення втрати інвесторів будуть відшкодовані за рахунок продажу майна юридичної особи. Таким чином створюється загроза зміни власників та концентрації власності. Що ж до неприбуткового консорціуму, то пропонується наступна схема:

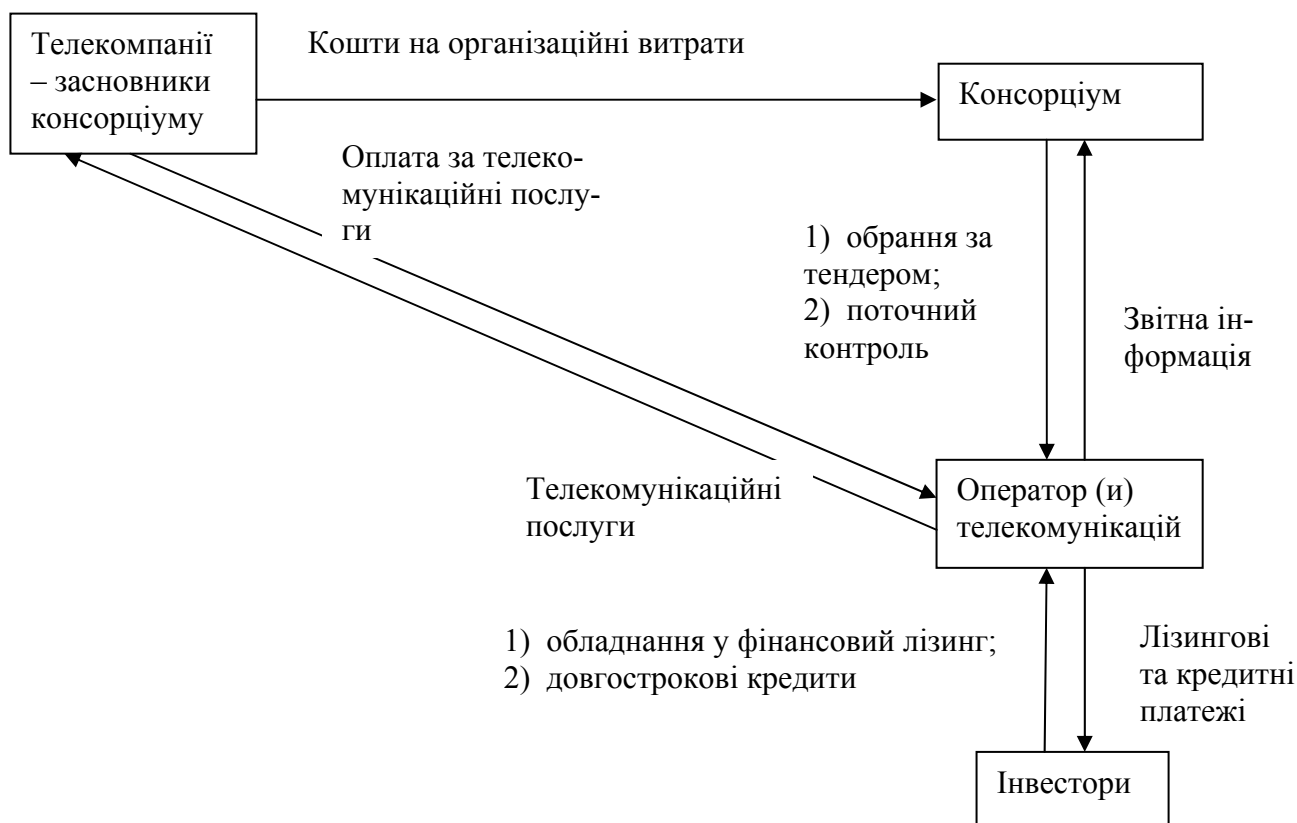

Рисунок 1 – Схема неприбуткового консорціуму

Відкритим поки що залишається питання про подальшу долю майна, придбаного оператором телекомунікацій. Вона може бути визначена у тендерних умовах одним із наступних способів:

1) договір з оператором телекомунікацій, до обов'язків якого входить створення та експлуатація передавального обладнання, укладається:

- на строк експлуатації цього обладнання, після закінчення якого може бути проведений новий тендер;
- на визначений строк на умовах фінансового лізингу із наступним переходом права власності до консорціуму (або до його засновників);

2) договір з підприємством, яке будує та обслуговує антенно-щоглові споруди, може бути укладений:

- на умовах фінансового лізингу із наступним переходом права власності до консорціуму (або до його засновників);
- безстроково.

Отже обрання одного із наведених вище варіантів залежить від того, чи визначають телекомпанії для себе перспективним продовження самообслуговування щодо телекомунікаційних послуг.

Також, необхідно зазначити, що переважна більшість держав, які впроваджують цифрове мовлення, докладають багато зусиль та коштів для підтримки галузі телерадіомовлення у такий важкий для неї період. В тих же країнах, де відсутня державна підтримка галузі, як,

зокрема, у Польській Республіці, це створює конфліктні ситуації, які уповільнюють впровадження цифрових технологій. На нашу думку, державна підтримка телекомпаній, залучених до впровадження цифрового телебачення шляхом створення неприбуткового консорціуму має полягати у наступному:

1. Звільнення від сплати ліцензійного збору за переоформлення ліцензії з аналогу на цифру.
2. Зменшення валових доходів на суму, що дорівнює витратам на придбання передавального та приймального обладнання для цифрового мовлення.
3. Звільнення від сплати ввізного мита та податку на додану вартість на операції із придбання обладнання для цифрового мовлення.
4. Спрощена система сертифікації обладнання для цифрового мовлення.